

Forfatter: Baggesen, Jens

Titel: Udrag fra Labyrinten

Citation: Baggesen, Jens: "Labyrinten eller Reise gennem Tydskland, Schweitz og Frankrig", i Baggesen, Jens: *Labyrinten eller Reise gennem Tydskland, Schweitz og Frankrig*, udg. af TORBEN BROSTRØM , Gyldendal, 1971), s. 325. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-baggesen06-shoot-idm139952567818144/facsimile.pdf> (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Labyrinten eller Reise gennem Tydskland, Schweitz og Frankrig

der som han har mod til at blotlægge det, de fleste med eller uden vilje skjuler, risikerer nedladende omdømme. I kunstnerisk sammenhæng tegner „reisen“ sig som det gamle og højst moderne døds- og livssymbol. Døden er dér, hvor jeg'et nærmer sig sine grænser, og dér færledes Baggesen helst, dér hvor undergang også er tilblivelse, hvor dødsfaren forhøjer livsfølelsen, som i spiret af Strassburg-Münsteren, atter en af de symboliske skildringer: den sindsoprivende klatretur til henrykkelsens tinde. „Er det Lyst eller Smerte, jeg føler i denne svimlende Tilstand? er jeg Livet eller Døden nærmere paa denne støvløse Pynt? Jeg vorder og ophører – skabes og tilintetgjøres – triumpherer og daaner i een og samme Fornemmelse!“ (s. 300).

Men erfaringerne fastholdes ikke. Det bliver følelsen i stedet for indsigten, der dominerer skikkelsen i dette gennemerotiserede værk. Lystfølelsen er revet ud af sin sammenhæng med personligheden og søger nydelsen for sig selv, ivrigt beskuet og analyseret af jeg'et. Ikke for ingenting hedder optakten til Strassburg-afsnittet *Forsmag paa Døden*. Måske søgte han mindre hebreddelse og forsoning end kræfter til at bære ekstremerne.

Labyrinten er – ved siden af Ewalds „Levnet og Meeninger“, som skønt ældre endnu ikke var offentliggjort – i en vis forstand den første moderne menneskeskildring i dansk litteratur. Her begyndte modernismens rejsende helt sin søgen efter personligheden. Det er naturligt nok, at det var i selvbekendelserne den ny ejendommelige jeg-følelse først kom til orde. Den er karakteristisk netop ved at bevidsthedens verden skiller sig ud fra den ydre verden. Noget der hænger sammen med, at man ved denne tid begyndte at gøre sig begrebet *udvikling* klart. I årene just inden *Labyrintens* fremkomst udgav Herder „Ideen zur Philosophie der Geschichte der Menschheit“, hvor forestillingen om at man har plads i en historisk udvikling lanceredes, hvorved det at være nutidig bliver noget særligt. At forstå sig selv historisk er at træde uden for sig selv, er at blive sig bevidst i spejling. Afgørende bliver det at forstå sit forhold til verden, hvad der til gengæld kan udelukke en fra at *være* i forholdet. Baggesen var tidligt disponeret for en sådan holdning. I sit berømte ungdomsdigt „Da jeg var lille“ skildrer han ikke sin

barndom, men sin følelse ved at erindre barndommen: følelsen har løsrevet sig fra sin genstand ganske som naturskildringerne i *Labyrinten* er oplevelse af oplevelse. Virkeligheden bliver et middel til selvkarakteristik, tingene påskud til flugt ind i ideernes verden. Det er optakten til den moderne fremmedfølelse, der har fået sit kunstneriske udtryk i modernismens abstrakte maleri og poesi. Paradoksalt er det, at den måske mest verdensbevidste danske digter skulle vise de første symptomer på denne Weltlosigkeit.

Udviklingen forløb dog ikke lige. Sammenligner man Goethes „Türmerlied“ med Baggesens tårnbestigelse, ser man den klassiske abstraktion over for den moderne. Hos den første har tårnvægteren det skuende blik, selve overblikket, der i et koncentrat fastholder alt væsentligt, som uddrager – abstraherer – essensen af virkeligheden. Han forbliver jorden tro. Hos den anden tabes udgangspunktet i en art tom transcendens ind i uendeligheden. „Dit Navn toner fuldest i Taushed! din Almagt er vældigst i Tomhed! og hvor intet er, *Høje! er du!*“ (s. 299). Det er den schillerske maner. Og Schiller var det store nye navn, som Baggesen mødte overalt på rejsen, den der få år efter skabte begrebet den „sentimentale“ digter. Alene heraf ses det så berømte modsætningsforhold mellem Baggesen og Oehlenschläger forudbestemt. Baggesen kunne ikke som sin yngre kollega med Goethes hjælp ganske fortabe sig i sit objekt, derimod nok i sig selv. Men det var Baggesen der var foran i udviklingen. Goethe-indflydelsen i dansk romantik gjorde imidlertid, at han ikke skabte tradition – ej heller sprogligt.

Oplevelsesmønstret går igen overalt hos Baggesen. Som det er fremgået, også i kærligheden. Den elskede genstand er påskud for selvophidselse, man er på narcissistisk vis først og fremmest indtaget i bevidstheden om at man elsker, således at afsavnet bliver det væsentlige – indtil følelsen kammer over, og man må gifte sig for sit helbreds skyld, ikke for genstandens egne kvaliteter. Baggesen er ganske klar over, at det er kvindekønnet in abstracto, han elsker, mens han vandrer om i kærlighedens labyrint. Serenaden i Mainz røber det på sin måde (s. 240 f.), i en strofe der vist tillige har Danmarksrekord i ordgentagelse. Han har øjeblikkelig identificeret sig med en ukendt tilbeder under den ligeledes ukendte naboerskes vinduer: